

ESTEBAN MORCILLO

Vicerector d'Investigació de la Universitat de València

«LA SOCIETAT DEMANA ALS CIENTÍFICS
QUE BUSQUEN LA VERITAT»

Martí Domínguez

El professor Esteban Morcillo (València, 1951) és catedràtic de Farmacologia de la Facultat de Medicina, i actualment dirigeix el vicerectorat d'Investigació de la Universitat de València. Parla acuradament, fent pauses i fitant l'interlocutor, amb una prudència infinita. «He estudiat als jesuïtes», em diu rient, per tal de justificar la cautela amb què avança per la conversa, però afegeix de seguida «com Voltaire!». Potser l'escola l'ha dotat d'aquest rigor pel terme exacte, aquest desig de ponderar i matisar, d'evitar les posicions arravatades i fàcils. Es declara home d'idees progressistes, però no és partidari de dur la política a la vida acadèmica: la Universitat és un centre de saviesa, no d'intrigues polítiques, ni de posicionaments partidaris. «Ha de mantindre sempre la independència», afegeix amb rotunditat.

Esteban Morcillo és un investigador brillant, format a la Facultat de Medicina, i amb estades en importants centres de recerca de l'estranger, especialment a la Universitat Johns Hopkins i a la Universitat de Glasgow. També va ser mereixedor de la prestigiosa beca Fulbright. Tot això, juntament amb la seua ja dilatada experiència com a gestor, el fa un gran coneixedor de la nostra investigació i de les necessitats de la vida acadèmica.

Vostè és catedràtic de Farmacologia i va estar degà de la Facultat de Medicina. Període durant el qual es varen iniciar importants projectes de modernització...

La Facultat de Medicina era l'edifici de la Universitat més antic en ús. Perquè el de la Nau s'havia reformat i també el del rectorat

«LA FACULTAT DE MEDICINA ES MANTÉ
EN UNA POSICIÓ CAPDANTERA EN LA
INVESTIGACIÓ VALENCIANA»

actual. Per tant era del tot necessari rehabilitar-lo, i tot i que jo vaig iniciar les obres, ha estat el següent degà, Antonio Pellicer, qui ha conduït la major part de la reforma. La veritat és que ho ha fet molt bé: perquè ser degà amb un edifici en plena obra i on al mateix temps continua la vida acadèmica, amb tot el professorat i alumnat a dins, i amb tres serveis clínics provinents de l'Hospital Clínic, és un veritable heroisme. Vull aprofitar també per a reconèixer la bona tasca realitzada per Francisco Dalmases, catedràtic de Física Mèdica, que ha estat una persona molt valuosa i hàbil per a coordinar tota la rehabilitació de l'edifici. Fins i tot hi ha hagut cartes felicitant-lo, cosa gens freqüent...

La Facultat de Medicina no està una mica al marge de la vida acadèmica de la Universitat de València?

No, no crec que això siga així. Fa poc vam tindre un rector provinent de Medicina, Joaquín Colomer, i en quasi tots els equips rectorals hi ha hagut vicerectors d'aquesta facultat. Tant en l'equip de Ramon Lapiedra, de Pedro Ruiz o de Francisco Tomás... La Facultat de Medicina i Odontologia sempre ha estat ben representada, i implicada en el govern de la Universitat de València. Però el que potser li passa a la nostra facultat és un factor distanciador: és una facultat singular que es caracteritza per un *numerus clausus* prou estricte d'alumnes si el comparem amb altres estudis, i això origina una facultat amb pocs estudiants i molt professorat. Això sempre ha donat lloc a remors cordials... Però cal considerar que la facultat compta amb quatre hospitals universitaris: el Clínic, el Doctor Peset, La Fe i l'Hospital General... Tot això imposa una dispersió geogràfica i unes necessitats per a les classes clínico-pràctiques que al final es converteix en una sobrecàrrega evident.

Com d'involucrada està la Facultat de Medicina en la investigació valenciana?

La Facultat de Medicina és una de les poques facultats que té tres Premis Jaume I de medicina clínica. Els professors Juan Luis Barcia, Rafael Carmena i Antonio Pellicer... Això no és fàcil. El departament d'Història de la Ciència va realitzar fa poc una anàlisi bibliomètrica de la producció científica en biomedicina on apareixia la Facultat de Medicina com el principal centre de recerca de tota la Comunitat Valenciana... I amb una gran diferència, competint amb La Fe i amb el centre d'investigació Príncipe Felipe. Precisament, amb aquest últim centre mantenim cinc unitats mixtes d'investigació, amb professors de la Universitat. Jo diria que en la branca mèdica hi ha diversos departaments absolutament excepcionals. Fa uns mesos va ser una gran sa-

«EL QUE NO ÉS ACCEPTABLE ÉS AQUELLA EXPRESSIÓ DE L'ARQUEBISBE, ARA CARDENAL GARCÍA-GASCO... JO QUE HE ESTUDIAT ALS JESUÏTES, PUC DIR QUE AIXÒ ESTÀ BEN LLUNY DEL QUE ES DENOMINA "LA DIPLOMÀCIA VATICANA"»

tisfacció poder dir que des d'aquesta universitat s'havien publicat tres *Nature*: un d'ells sobre evolució de peixos teleostis, un altre de l'Institut de Materials, i el tercer fou de la Facultat de Medicina, del professor José Viña.

Tanmateix, això no és el més usual... No és freqüent que els metges tinguen una activitat investigadora important.

Potser el que passa és que una persona amb assistència clínica-assistencial és molt difícil que pugui involucrar-se excepte si abandona parcialment la seua activitat clínica... Fins i tot, el govern de la universitat, o el deganat, obliga a l'abandonament de la recerca... I els metges són esquerps a deixar de banda la seua activitat clínica. Però, en fi, malgrat això, vull insistir a dir que la Facultat de Medicina es manté en una posició capdavantera en la investigació valenciana. I que els metges sempre ens hem sentit part de la Universitat Valenciana. Pensa que la Facultat de Medicina és una de les creadores de la Universitat de València, amb més de cinc segles d'existència: preexistia abans d'ella, i prové d'una escola de cirurgia molt antiga. I tant que ens sentim implicats, i tant que formem part de la vida de la Universitat!

Però creu que això ho percep la societat valenciana? O que aquesta desvinculació ha facilitat d'alguna manera la creació de la Facultat de Medicina a la Universitat Catòlica?

La Universitat de València ha estat a soles durant quasi cinc segles. La Politècnica, que és la següent en antiguitat, ha fet ara quaranta anys... Les d'Alacant, les de Castelló, són encara més recents. Això vol dir que la Universitat de València ha de fer un esforç constant per acceptar la competència lícita d'aquests altres centres, així com el fet d'haver de compartir recursos amb elles. A la nostra Facultat de Medicina li ha sorgit una en Alacant, ara Miguel Hernández, i recentment aquesta privada... Tot allò nou té una gran repercussió en els mitjans, i es parla molt d'aquestes noves facultats, i s'oblida l'enorme patrimoni que tenim. Per exemple, Santiago Ramón y Cajal ha estat professor a la nostra facultat...

Què en pensa, de les declaracions de l'arquebisbe García-Gasco, quan va dir públicament que per fi València tin-

dria una facultat en què s'ensenyaria als metges a curar i mai a matar?

El rector va contestar molt bé, i fou una rèplica consensuada... És un tema complicat: una universitat privada que existeix legalment té un dret legítim a tindre una facultat de medicina, d'això no es pot dubtar. Fins i tot, vull esperar que hi haurà una bona relació amb totes les facultats de medicina de la Comunitat Valenciana. És legítim, doncs. El que no és acceptable és aquella expressió de l'arquebisbe, ara cardenal... Jo que he estudiat als jesuïtes, puc dir que això està ben lluny del que es denomina «la diplomàcia vaticana». Però crec que el rector va contestar per tots, i ho féu esplèndidament. Que

haurien d'haver replicat altres institucions, com ara l'il·lustre Col·legi de Metges o el President de la Real Academia de Medicina? Potser sí. Hauria d'haver estat un clam, una protesta unànime... Per altra banda, ni el PSOE, ni Esquerra Unida, ni cap altre partit polític va fer cap tipus de protesta. Ha de ser sempre la Universitat qui faça l'oposició al Govern? Tinc dubtes que siga la nostra missió substituir els partits polítics: aquests són els que realment haurien d'haver protestat, els que haurien d'haver demanat explicacions, i que les declaracions de l'arquebisbe hagueren tingut una resposta contundent.

No creu que la Universitat hauria de tindre més capacitat de resposta al davant de situacions com aquestes? No es troba una mica inermes?

És un tema molt difícil... Perquè el Govern valencià té el dret legal i legítim de decidir. Opinar sobre la facultat Miguel Hernández està molt bé, però al final és el Govern valencià qui té l'autoritat. Pot també decidir les necessitats pressupostàries, pot crear centres, facultats...

Pel que fa a la recent crisi del finançament, també sobta el silenci del professorat...

Els rectors no estan insatisfets amb el pressupost assignat, sinó que el problema ha estat una manca de tresoreria. Cal dir que el pressupost és raonable... Ha estat un problema financer, no s'han produït les transferències de la manera que s'haurien d'haver produït, i hi ha hagut un greu problema de liquidesa. De quina manera es podria haver implicat més el professorat? La meua impressió

«SOVINT S'OBLLIDA L'ENORME PATRIMONI QUE TENIM. PER EXEMPLE, SANTIAGO RAMÓN Y CAJAL HA ESTAT PROFESSOR A LA NOSTRA FACULTAT...»

és que el professorat ha estat ben informat... Al final s'ha arribat a un document consensuat, que solucionarà aquesta situació tan complexa. Mentre hi ha diàleg, mentre hi ha negociacions, cal continuar parlant...

Però durant totes aquestes negociacions el Consell va continuar impulsant la creació de la VIU (Valencian International University), amb la contractació de l'arquitecte Frank Gehry...

Certament, hi hagué declaracions desafortunades. Però crec que la resposta ha de vindre més dels mitjans periodístics que del professorat. Quan volen buscar les notícies, els periodistes no tenen problemes, no són passius: si hagueren volgut tindre informacions i opinions del professorat les haurien tingut. Però crec que no els interessava. Però cal ser prudents... Un altre tema és si la nostra universitat, amb el volum d'estudiants, i els centres de què disposa, així com amb el patrimoni que ha de gestionar, està rebent la quantitat econòmica que realment li correspon. O si en canvi la presència d'altres universitats l'ha conduït a un dilema de molt difícil solució: la solidaritat amb les altres universitats germanes/filles o pel contrari una posició més bel·ligerant, reclamant el que realment li correspon. Tenim un patrimoni històric que necessita una conservació... La Universitat de València ha cedit un poc, i això cal reconèixer-li-ho. Per altra banda, també és bo per a la Universitat evitar la confrontació amb el Govern valencià, i que les relacions siguen fluides, amables...

Tant de bo fóra així... Però duem vuit anys amb Eduardo Zaplana i uns tants més amb Francisco Camps...

Bé... [El professor Esteban Morcillo somriu i dubta un moment abans de continuar]. Hem de reflexionar si la nostra universitat ha mantingut un paper neutre amb el govern valencià legítimament establert, o si pel contrari ha estat una actitud d'atac a les persones del govern, des de professors revestits amb la toga de la universitat. Això no em sembla adequat. Crec que la institució acadèmica ha de ser des del punt de vista polític absolutament neutra. La Universitat no ha de demanar el vot per a cap partit polític. Nosaltres com a universitat també hem d'entornar el *mea culpa*, no ho hem fet del tot bé... També és cert que ser rector és molt difícil en aquesta universitat, es troba pressionat per diferents grups, però el rector hauria de ser totalment independent. No ha de tindre una línia ideològica de partit: evidentment ha de ser una universitat democràtica, participativa, transparent,

**«LA INSTITUCIÓ ACADÈMICA
HA DE SER DES DEL
PUNT DE VISTA POLÍTIC
ABSOLUTAMENT NEUTRAL»**

progressista, és clar. Però sense posicionar-se políticament. Això ho pot fer la Universitat Catòlica, que sí que té una ideologia! O el CEU! Però nosaltres? Nosaltres hem de tindre una ideologia política? No parle de valors... Però la Universitat de València és una universitat pública.

Vostè és un metge lletraferit, amant de la bona literatura i de la bona música. Com veu la situació cultural valenciana?

Uf!... No sé què dir-te ara. Mira, José María López Piñero fou un dels professors que més em va influir, i ell sempre ens advertia que cal evitar parlar públicament de les teues aficions. «Eviteu parlar de les coses de les quals no sou professionals» ens deia. Podem gaudir de la història, de la música, de la filosofia, etc.,

però no és bo parlar-ne en públic, perquè no tens un domini professional. Sóc bon lector, sobretot de clàssics, i melòman recalitrant, tot i que si et sóc sincer el meu interès s'esgota amb Wagner...

Com veu la divulgació de la ciència?

Valore molt el mèrit que té. Crec que és molt difícil de fer, que cal tindre unes aptituds especials, i molt pocs en són realment capaços. Compleix un paper molt important, i s'hauria d'incentivar més, i és la peça a través de la qual s'accedeix a moltes coses. No es valora prou en el nostre expedient acadèmic... Per això els divulgadors que tenen poca qualitat són un perill, i és possible que aquesta siga la causa que de vegades tinga mala premsa. Jo mateix sé que com a divulgador no serviria... Cal professionalitzar la divulgació.

Vull acabar amb una frase de Diderot

El bo de Diderot [riu]... Digues, digues la frase.

«Se'm pot exigir que busque la veritat, no que la trobe».
Molt bona frase!

Hi està d'acord? La societat vol saber la veritat?

Crec que vivim una societat actual que té una bona relació amb la ciència, i que de veres aspira a conèixer la veritat. Encara sobreviu el clixé del segle XIX de la ciència com un estri per a canviar-ho tot, encara hi ha una gran confiança en el seu poder. I tot i que avui la relació és més complicada, i que hi ha més recel, jo diria que la societat continua creient en la ciència com un dels grans valors, un dels més inqüestionables. La societat confia en la ciència, i està convençuda que ho solucionarà tot, des del canvi climàtic fins als més insospitats temes de salut... Però en realitat no és tan senzill. Però sí: crec que la societat demana als científics que busquen la veritat. Com volia Diderot. ☺

Martí Domínguez. Director de MÈTODE. Professor titular de Periodisme de la Universitat de València.